

Socialstyrelsens handlingsprogram för att minska alkoholkonsumtionen i Sverige

Vid en presskonferens 12 januari, ungefär vid tiden för detta temanummers pressläggning, presenterade Socialstyrelsen sitt nya handlingsprogram. Detta återges här med en kort kommentar.

"Pressmeddelande från Socialstyrelsen

Att minska alkoholkonsumtionen i Sverige – nytt handlingsprogram från Socialstyrelsen.

- Under perioden 1984–88 har alkoholkonsumtionen bland ungdomar i åldersgruppen 12–24 år ökat med bortemot en tredjedel.
- Sju av tio gärningsmän och fyra av tio offer är alkoholpåverkade.
- Tio procent av både dödlighet och vårdkonsumtion i Stockholms län beror på alkohol.
- Den svenska alkoholkonsumtionens kostnader uppskattas till nio procent av BNP. Med dagens penningvärde skulle beloppet närma sig 80 miljarder.
- Alkohol är den viktigaste enskilda faktorn bakom sjukdomar, olyckor, våldsbrott och för en tidig död bland svenskar i yrkesverksam ålder.

Sverige ställde sig, tillsammans med 30 andra länder inom WHO:s europaregion, 1984 bakom en hälsopolitisk strategi som bl.a. handlar om att minska alkoholkonsumtionen med minst 25 procent till år 2000.

1988 kom socialstyrelsens idéprogram om att minska alkoholkonsumtionen med 25 procent till år 2000.

Idéprogrammet är den första delen i ett mer omfattande alkoholprogram som kommer att innehålla tre delar. Det tar upp frågeställningar som rör hela befolkningen, medan de två återstående kommer att behandla:

- Tidig upptäckt och insatser för personer i riskzonen inom hälso- och sjukvård, företagshälsovård samt socialtjänst.
- Vård och behandling inom hälso- och sjukvård samt socialtjänst.

Idéprogrammet som innehåller förslag och idéer gick i årsskiftet 1988/89 ut på remiss till över hundra remissinstanser.

Majoriteten som svarade på remissen var positiva till förslagen. utifrån denna mycket breda remissomgång har styrelsen sedan tagit fram rapporten "Handlingsprogram om att minska alkoholkonsumtionen med minst 25 % till år 2000."

I handlingsprogrammet har socialstyrelsen lyft fram prioriterade områden:

- Ingen alkohol under uppväxttiden
- Folkhälsoperspektivet
- Kunskap och information om alkohol
- Att begränsa tillgängligheten
- Ingen alkohol i krävande situationer

Bland de förslag som finns i handlingsprogrammet kan nämnas:

- Höjning av åldersgränsen för servering av alkohol till 20 år. Den nuvarande åldersgränsen är 18 år.
- Satsning på drogfria aktiviteter för ungdomar under 20 år. Idag saknas i stor utsträckning alkoholfria nöjesställen.
- Realprishöjningar på alkohol med 20 procent under en treårsperiod. För närvarande följer prisutvecklingen den övriga kostnadsutvecklingen och hänger ihop med konsumentprisindex.
- Ökade informationsinsatser. Droginformationen till ungdomar måste förstärkas och byggas ut. Informationen måste även inbegripa föräldrar och de yrkesgrupper som arbetar med barn och ungdomar inom olika verksamheter.
- Avveckling av den sk tax-free försäljningen. Idag svarar tax-free försäljningen för ca 10 procent av den registrerade alkoholförsäljningen.
- Att lagstiftningen jämställer onykterhet till sjöss med onykterhet i trafiken.
- Utredning om inköpsbegränsning. Om alkoholkonsumtionen inte minskar bör olika alternativ för att få ner konsumtionen övervägas.
- Skärpt tillståndsgivning och tillsyn. Antalet serveringstillstånd har de senaste åren ökat markant. Restaurangernas andel av den totala konsumtionen av alkohol uppgår idag till närmare 12 procent.

Länsstyrelser och kommuner måste i framtiden slå vakt om alkoholpolitiska aspekter vid tillståndsgivningen och samtidigt öka tillsynen av de restauranger som har tillstånd."

Kommentar: Om detta fina program kan förverkligas kommer med all säkerhet alkoholskadorna att minska rejält. Det finns all anledning att mana till uppslutning kring programmet. Förslaget om 20 procent ökning av realpriset på alkohol är kanske det djärvaste inslaget, men välmotiverat, då all erfarenhet visar att prishöjningar medför minskning av alkoholkonsumtion och -skador, och även påverkar högkonsumenter. I handlingsprogrammet föreslås att man noga följer och utvärderar arbetet med avseende på: konsumtionsförändringar, alkoholrelaterade konsekvenser samt attitydförändringar. Avslutningsvis föreslår Socialstyrelsen att regeringen anslår ytterligare medel till forskningsprojekt och utvecklingsprojekt inom områdena:

- Folkhälsoinriktade projekt som har karaktär av samhällsarbete med fokus på alkoholkonsumtionen.
- Metodutvecklingsprojekt för att närmare studera alkoholkonsumtionens mörkertal.
- Alkoholskadepanoramat från ett socialt perspektiv.
- Attitydpåverkan och opinionsbildning som ett instrument för att minska alkoholkonsumtionen.

Anders Romelsjö